

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

שם השיעור: תשועת ירושלים והמלכת ה' (תהלים מו-מח)

שם המרצה (כתובת דוא"ל) - יעל ציגלר (yaelziegler@gmail.com)

לעילוי נשמת שמואל יוסף הכהן בן שלמה דוד ושיינע פייגיל

1) מלבי"ם ביאור הענין תהלים מ"ח, א'

שיר מזמור – מזמור זה נתיסד על סער גדול שהיה בעת ההיא מפוצץ הרים ומשבר סלעים, ובהר ציון ששם ג"כ היה הסער לא הזיק מאומה, כי ה' השוכן בהר הזה הגין עליה, והיה הסער הזה להם לטובה כי אז התחברו מלכי ארץ וירדו באניות תרשיש לכבוש את ארץ ישראל, והסער הזה שבר אניותיהם והכה בים חילם, והוא קרוב עם המזמור שלמעלה סי' מ"ו.

מלבי"ם ביאור הענין תהלים מ"ח, ב'

וביחוד הוא ההילול על השגחתו בעיר א-לקינו.

2) מלבי"ם ביאור הענין תהלים מ"ו, א'

למנצח לבני קרח – מבואר מענינו שנתיסד על שטף מים רבים שהיה אז בארץ סוריא, שנהר פרץ את גדותיו ושטף מדינות והחריב ערים רבים ושם שמות בארץ, ובהגיע השטף לארץ הקדושה שם לא הזיק מאומה, מפני כבוד ה' השוכן בירושלים... ובעת ההיא היה עריץ אחד ממלכי סוריא מרגיז ממלכות וכבש והחריב מדינות רבות, וישם פניו להלחם בישראל, ושטף הנהר אבד את מחנהו וכלי מלחמתו ומזה ראו כי ה' אתם.

3) רד"ק תהלים פרק מו, ג

על כן לא נירא בהמיר ארץ. ענין בהמיר ארץ ובמוט הרים הוא דרך משל על המלחמות החזקות שתהיינה בין העמים, כמו שכתוב: וכתתו גוי בגוי ועיר בעיר (דהי"ב טו, ו), וכן: יהמו יחמרו מימיו (בפסוק הבא), הכל הוא דרך משל על המלחמות העצומות והצרות הגדולות.

4) תהלים מו, ח, יב

ה' צבאות

עמנו

משגב

לנו

א-לקי יעקב

5) רד"ק תהלים פרק מו, ו

לפנות בקר, אמר בקר, לפי שמתחילה תהיה שם מלחמה על ירושלים, כמו שנאמר בנבואת זכריה (יד, ב): ונלכדה העיר ונשסו הבתים. והעת ההיא תקרא ערב, ועת הישועה תקרא בוקר, כמו שאומר שם גם כן (שם פסוק ז): והיה לעת ערב יהיה אור, וכן אמר ה' לפנות בקר:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

(6) אבן עזרא תהלים פרק מו, ח

ה' צבאות עמנו - אז יראו העמים כי השם עמנו כי לא נמוט כמוהם:

(7) אבן עזרא תהלים מח, א

(א) למנצח לבני קרח על עלמות - שם פיוט יש אומרים כי מזרע בני קרח היה זה המשורר בימי חזקיהו בשוב סנחריב אחור והנכון בעיני כי ידבר על ירושלים על המלחמות:

(8) מיוחס לרשב"ם תהלים מ"ו, ב'

לא נרא בצרות – מזמור זה יסד בשעה שבא סנחריב על ירושלים ונפל שם הוא וכל עמו.

מיוחס לרשב"ם תהלים מ"ו, ג'

בהמיר ארץ – סנחריב המיר כל הארצות, כדאמרינן (משנה ידים ד' ד'): בא סנחריב ובלבל את כל העולם, שנאמר: ועתידותיהם שוסתי (ישעיהו י"ג ג'). ובמוט הרים – שכל ההרים נתמטטו לפניו שכבש כל העולם.

מיוחס לרשב"ם תהלים מ"ו, ה'

נהר פלגיו ישמחו – נהרי ארץ ישראל היו משמחים כבתחילה ציון עיר האלהים, שלא היו מעורבבים ומשוטפים ממימי סנחריב.

(9) מיוחס לרשב"ם תהלים מ"ו, ו'

לפנות בקר – שבערב באו נכח ירושלים, ולנו שם הלילה, ובבקר נמצאו מתים: וישכימו בבקר והנה כולם פגרים מתים (מלכים ב' י"ט, ל"ה, ישעיהו ל"ז, ל"ו).

(10) מיוחס לרשב"ם תהלים מ"ח, ג'

וגם זה נעשה על סנחריב.

(11) מדרש תהלים מד

מכאן אתה למד שלא היה ביד ישראל כשיצאו ממצרים מעשים שיגאלו בהם ולא מעשה אבותם ולא בזכותם נקרא הים אלא לעשות לו שם. וכן הוא אומר (שם יד) כבהמה בבקעה תרד. וכשנגאלו ממצרים אמר להם משה לא במעשיכם אתם נגאלין אלא למען תספר באזני בנך ליתן שבח למקום שבניו מספרים כבודו בין העכו"ם. וכן הוא אומר (תהלים צו, א) שירו לה' שיר חדש. (שם ג) ספרו בגוים כבודו.

(12) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד עמוד א

ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך - לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך - תעשהו משיח?